

Baka István sorai elé

Baka István (1948–1995) költő, író, műfordító volt, az írás mellett pedig a Kincskereső című gyermekirodalmi folyóiratot szerkesztette. A laphoz kapcsolódó Kincskereső-táborokban közvetlen kapcsolatot ápolt az olvasókkal, akik közül többen szintén az irodalom szereplői lettek: költő, író, színháztörténész, egyetemi oktató, kritikus, fordító, szerkesztő, újságíró van az egykori táborozók közt.

A Szekszárdon született Baka 1974-től Szegeden élt, a lapot is itt szerkesztették. Egy visszaemlékezés szerint fel lehetett őt keresni a szerkesztőségben, „a költőhöz sokan járnak, sok barátja van, és ő mindenkiel [...] figyelmes” (Bakos András: *Pipafüst az erkélyen. Egy szótár lapjai*, Szeged, 2005. szept.–okt., 27–28.).

A visszaemlékezés írója, Bakos András (1972) tizenhét évesen találkozott Bakával, „egy fiatal író mutatta be a költőnek egy felolvasóesten”. Bakos megmutatta Bakának verseit, majd munkakapcsolat alakult ki közöttük, ennek végén pedig Baka bevezetőjével jelentek meg Bakos András (és Nagy Gábor) első versei országos terjesztésű irodalmi lapban. Ez a bevezető írás (Baka István: *Új klasszicizmus*, Tiszatáj, 1991. nov. 45.) nem került be az életműsorozat vonatkozó kötetébe, ezért célszerű itt idézni:

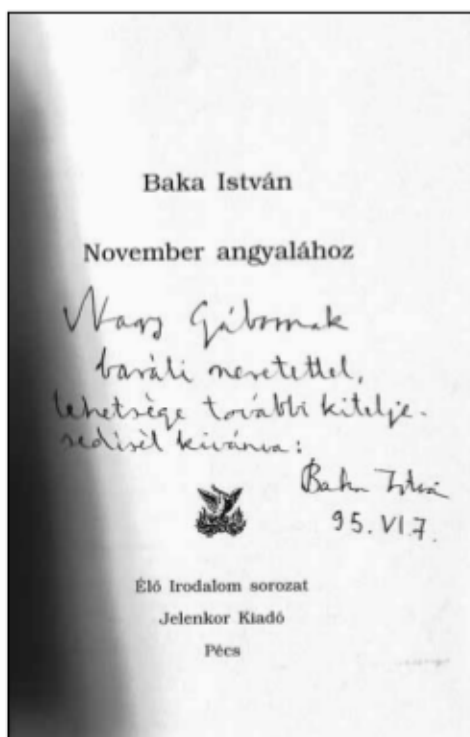
Új klasszicizmus

A hetvenes években a népi szürrealizmus – elsősorban Nagy László – iskolájába jártak a fiatal költők, a nyolcvanas években Tandori és a neoavantgárd hatása uralkodott, s most, amikor az ízlések rendszerváltásai után egy igazi rendszerváltást is megértünk, és élvezhetjük az árvák szabadságát (támogatás nincs, de írhatunk, amit akarunk), most – és leginkább éppen a fiatalok körében – mintha egy új klasszicizmus kezdene kibontakozni; a kép- és betűversektől, nagyképű semmitmondásától megcsömörlött mai „kezdők” újra verstanokat forgatnak, újra fontosnak tartják a mesterség technikájának elsajátítását. Ezt annak az egymást személyesen nem is ismerő két fiatalembernek a példája is bizonyítja, akiket bemutatni szeretnék.

A körmendi Nagy Gábor tehetségére Simai Mihály figyelt fel, az 1985-ös Kincskereső-táborban, ő közölte a gyerek-, majd kamaszköltő első verseit a Kincskeresőben. Én később barátkoztam meg vele, amikor az ezt követő táborokban verstani foglalkozásaim asszisztense, majd vezetője lett. Weöres Sándor, József Attila és – újabb verseiből kitűnően – Juhász Gyula hatását érzem nála meghatározónak; metaforái merészek, de többnyire pontosak, képvilága kissé szaggatott, de hát egy tizenkilenc éves fiatalember nem lehet olyan higgadtan fenséges, mint egy hetvenesztendős élő klasszikus... A szeged-algyői Bakos András (még ő sem töltötte be a húszat) visszafogottabb, közelebb áll a klasszikus kiegyensúlyozottsághoz, az ő mostani – s e tekintetben is szerencsésen megválasztott – példaképe Lator László. Rajta, persze, a fiatalság hevét, lendületét kérhetnénk számon. De minek? Kettejük különbözőségében épp az a jó, hogy egy nagyon fontos dologban – a mesterségi tudás tisztelésében – megegyeznek, s ez pályájukhoz nagyobb garanciát ad,

mint a mindenáron – még a pocsékság árán is – eredetiségre való törekvés. Az igazi eredetiség a megtanult és meghaladott hagyomány. Ám a meghaladást minden esetben a tanulásnak kell megelőznie. Nagy Gábor és Bakos András erre vállalkozott. Szerencsés csillagot fölébük!

Bakos András újságíró lett, „mert az irodalomközeli szakma. A költő [Baka] nagyon egyértelműen megmondta, hogy ez nem így van, a döntést viszont nem vitatta” (Bakos). Baka most összeálló levelezésének tanúsága szerint később is pártfogolta „tanítványát”, pl. a Holmihoz is ő „közvetítette”, s így jelent meg ott először 1993 augusztusában Bakos *A hajó* című verse. Később is jelentek meg versei, viszont az azóta összeállított első verseskötet publikálása mind a mai napig várat magára. (Nagy Gábor azonban valóban elindult ekkor az irodalomba, mára több verseskötet és regény szerzője, kritika- és tanulmánykötet jegyz, sőt 2001-ben „...*legyek versedben asszonánc*” címmel önálló könyvben dolgozta fel Baka István költészetét.)

De Bakos igazi debütje nem ekkor és nem itt történt. Visszaemlékezése szerint az őt Bakának bemutató „fiatal író”, a Délmagyarországnál dolgozó Darvasi László kérésére Baka „néhány soros ajánlót írt” az akkor tizennyolc éves költőjelölt versei elé, és „a megyei napilapban ezzel együtt jelentek meg a versek” (Bakos).

Az életműsorozat *Publicisztikák, beszélgetések* című kötete (2006) ezt a közlést sem tartalmazza, sőt a jelenleg legteljesebb bibliográfiát adó honlap (baka.hu) sem regisztrálja. A Délmagyarországban 1990. május 26-án, a melléklet 6. oldalán megjelent rövid ajánlás így szól:

Bakos András versei elé

Végre! Végre egy fiatalember, aki mesterségnek tekinti a költészetet s igyekszik is elsajátítani; aki nem valamelyik divatos avantgardista ábnagyságot, hanem Catullust és Villont követi; s aki olyan ügyesen és tökéletesen imitál, hogy máris eredetibb, mint a félművelt eredetieskedők legtöbbször. Bakos András tizennyolc éves, s ha melléje veszem a hasonló korú és hasonló verselési kultúrával rendelkező Nagy Gábort (még csak a Kincskeresőben publikált), egy új klasszicizmus képviselőit látom bennük, egy olyan új klasszicizmusét, melynek jövetelére – a neoavantgárdtól már jelentkezésekor viszolygva – évek óta várok, s most nem titkolt elégtétellel fogadom.

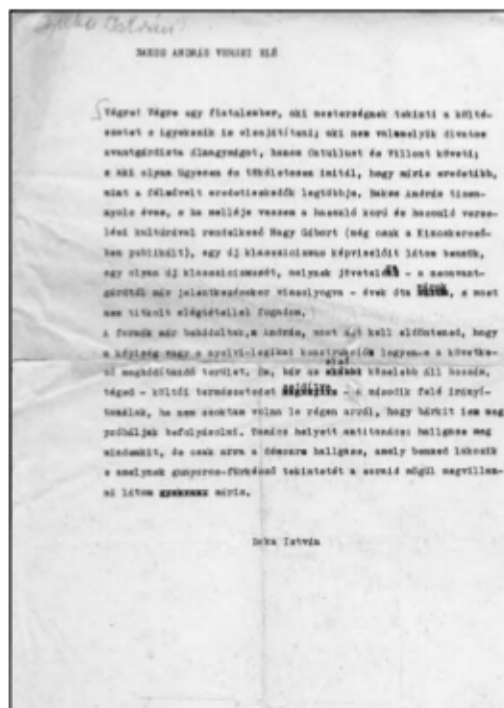
Baka István

Majd következik Bakos András két verse, az *Ad notam Gaius Valerius Catullus* és a *Ballada az erény, az élet és a szerelem megcsúfolásáról*.

Csak hogy a nemrég előkerült kézirat tanúsága szerint Baka írása eredetileg itt nem ér véget, annak csak az elejét közöltem a napilap. A gépiraton még egy bekezdésnyi szöveg olvasható:

A formák már behódoltak, András, most azt kell eldöntened, hogy a képiség vagy a nyelvi-logikai konstrukció legyen-e a következő meghódítandó terület. Én, bár az első közelebb áll hozzá, téged – költői természetet sajtóztatva – a második felé irányítanálak, ha nem szoktam volna le régen arról, hogy bárkit is megpróbáljak befolyásolni. Tanács helyett antitanács: hallgass meg mindenkit, de csak arra a démonra hallgass, amely benned lakozik s amelynek gunyoros-fürkésző tekintetét a soraid mögött megvillanni látom máris.

A két Baka-ajánlás természetesen sokban rokon egymással. A Baka által üdvözölt „új klasszicizmus” kifejezés már 1990 tavaszán megjelent, hogy bő egy év múlva címmé emelkedve hirdesse, hogy „a félművelt eredetieskedők” „nagyképű semmitmondása” mellett létezhet a rendszerváltás éveiben egy másik poétika. A csak kéziratban maradt bekezdés pedig ténylegesen tanácsokat, pontosabban egy „antitanácsot” ad az induló költőnek. Nevéstve Bakos Andrásnak, de persze általánosan minden akkor induló költőnek szánt tanácsként. (És épp a „meglehetősen személyes” hang miatt maradt is el a közlésből.)

Bíró-Balogh Tamás